

MIREIA REYNAL

dava, ho remarques.

–Parlant de Sam Cortina, el crooner amb passat als casinos de Las Vegas. ¿Alguna cosa a veure amb les seves incursions en el món de Xavier Cugat?

–No, que jo recordi. És anterior. Aquest conte neix d’haver anat a veure una actuació de Burt Bacharach a Atlantic City.

–¿Com va el seu projecte de Cugat?

–Vaig escrivint, vaig avançant... Això *no és Amèrica* és un intent de reprendre el contacte amb els lectors per no deixar passar més temps des de l’últim llibre, que és del 2011. La part d’investigació de *Cugat* ja està acabada i ara és escriptura i reescriptura de coses que vaig fer en la primera versió.

–¿Quants anys fa que hi és?

–Escrivint de debò, des del 2013, 2014. I crec que estarà d’aquí dos anys. Tot i que l’any que vaig passar a la Biblioteca Pública de Nova York em posava cada dia a buscar material sobre personatges que havien conegut Cugat, encara que potser no surtin a la novel·la, i m’oblidava d’escriure.

–¿Havia de ser biografia i després ha girat cap a novel·la?

–No, sempre va néixer amb la voluntat d’escriure una novel·la a partir de la vida de Cugat. Un dels meus referents era la novel·la que Colum McCann va fer sobre Rudolf Nuréiev, *Dancer*. A partir d’un moment, vaig comprendre que Cugat s’inventava moltes coses de la seva pròpia vida, fins i tot la seva primera dona. La mentida i la presència de la ficció en la seva vida fan difícil fer ficció de la ficció.

–Els castellans és del 2011. ¿Com el veu actualment?

–El veig més vàlid que mai. L’últim capítol, un retrat de Manlleu del 2001, en un barri on confluen immigrants espanyols i marroquins, d’alguna manera explica el que estem vivint ara. Hi ha una comprensió més gran però també estigmes i tòpics que continuen repetint-se i que no canviaran, perquè formen part de l’essència de la por petitburgesa catalana: jo al meu racó i que no me’l toquin. ≡

No solament perquè en algun cas és essencial per entendre l’evolució dels personatges, sinó que també és atmosfèrica. Com les cançons de Sam Cortina, el músic del creuer.

–¿En quina mesura condiciona els contes el fet que siguin d’encàrrec?

–Els he descondicionat. Malgrat que hi ha vegades que l’encàrrec és una sort, et centra i et fa escriure coses que no voldries. És un repte atractiu i al mateix temps una constricció. Ara, quan ho repasses, tot el que és superflu ho pots treure amb tota tranquil·litat, i allò que t’agra-

densa biografies senceres a partir d’un record, d’una absència, d’un retorn. Sovint el protagonista coneix un personatge que el posa en contacte amb una vida més intensa que la seva.

Una altra característica del recull és la flaire *vintage*. Els personatges escolten música en un *walkman*, van al cine Arkadin, condueixen un Renault 5, fumen a la discoteca, escolten Orange Juice... El títol del llibre remet a una cançó de David Bowie dels anys 80. De fet, un dels textos es publica amb el subtítol *Conte analògic* perquè ens fem càrrec que està situat en una època anterior a les xarxes socials, quan encara

eren possibles situacions com la que narra.

¿Fins a quin punt tenim dret a demanar a un escriptor que escrigui més, que publiqui textos amb més assiduitat? No voldríem haver d’esperar set anys més per llegir un altre llibre de Jordi Puní. ≡

▶AIXÒ NO ÉS AMÈRICA / 'ESTO NO ES AMÉRICA'

Jordi Puní
Empúries / Anagrama
168 / 208 pàg.
16,90 €

NOVETATS LITERÀRIES

Un joc de màgia a Auschwitz

▶ Emanuel Bergmann reivindica l’humor jueu a ‘El truc’

JORDI COTRINA

▶▶ L’autor, ahir a Barcelona, creua els punys com si proposés un truc.

E. A.
BARCELONA

El Gran Zabbatini –en realitat Moshe Goldenhirsh–, un mag i vident jueu, fill d’un rabí de Praga, que es va fer passar per persa i va acabar pronosticant-li el futur a Hitler («¿Dos fronts, diu? Ehem, doncs sí»), viu en una residència d’avis de Califòrnia, on va a buscar-lo Max Cohn, un nen de quart curs, perquè arregli el matrimoni a punt de naufragar dels seus pares. Alguna cosa –un número de màgia a les rampes del camp de concentració d’Auschwitz– els uneix. Però fins al final no s’ha de revelar el truc. Fins a aquell moment, una història amable, amb sentit de l’humor i algun *cameo* grotesc, com el del mateix Führer.

Emanuel Bergmann és un guionista de cine alemany que confessa que ha «fracassat» a Hollywood, on viu. A *El truc / El truco* (La Campana / Anagrama) diu que es reflecteix tant la seva vocació cinematogràfica («la meva principal influència no són altres escriptors, sinó la vida i el patiment; són molt útils. I

La seva novel·la, que els editors van rebutjar durant anys, la protagonitza un mag que sobreviu al nazisme

si parlem d’influència artística, és el cine. Escric en imatges») com el del humor jueu en una faceta específica, el Woody Allen dels anys 70, «amb un humor molt més verbal que el dels germans Marx, abans de convertir-se en cineasta meravellós i pervertit».

El guionista-escriptor no veu cap problema a l’hora de barrejar humor i tragèdia. «La majoria de les històries es beneficien si les expliques amb humor. L’humor és l’essència de la vida, riure és el que fem tots amb amics quan ens reunim, quan mengem i, no obstant, a la literatura no flueix prou, i jo reivindico el lloc de l’humor entre les arts serioses», sosté.

VÍCTIMES DE L’HOLOCAUST // I ho diu amb la seguretat de qui va perdre gran part de la seva família a l’Holocaust, cosa que no va fer que deixessin de fer acudits de Himmler i Göring (sobre el panxut mariscal de l’aire, amb jocs de paraules aprofitant la similitud entre el seu cognom i la paraula alemanya usada per dir *areng*). «És un recurs de supervivència», opina. Això, sí, amb una condició. No riure’s de la víctima, sinó del criminal. Sí a *El Gran Dictador* de Chaplin, no a aquella pel·lícula sobre un pallaso en un camp de concentració que va rodar Jerry Lewis i que va decidir que mai veïés la llum (encara que Bergmann tingui una còpia del guió a casa).

Bergmann diu que no té clar on és casa seva. «A Los Angeles sempre seré un immigrant estranger, encara que tractés d’escriure en anglès per guanyar-me l’audiència americana, i a Alemanya, un jueu, així que vaig decidir escriure amb un peu a cada món», diu. Per això la seva novel·la es mou en dos temps: Praga i Berlín durant la primera guerra mundial i el nazisme, i la Califòrnia de l’any 2007, quan va escriure el llibre. A la seva novel·la hi ha bastants alemanys que no són innocents: linxen, assenyalen i acusen el veí jueu, i corre per quedar-se amb les seves possessions. No l’estranya que un país que «se sent avergonyit del seu passat» tingui menys màniga ampla a l’hora d’abordar-ho de forma còmoda des de l’humor.

La novel·la de Bergmann, ara amb èxit de traduccions internacional, va ser escrita als Estats Units i rebutjada durant molts anys fins per un total d’una quarantena d’editors. Fins que la prestigiosa editorial suïssa Diogenes va apostar per ella, en versió alemanya, sempre que fes alguns canvis. Aquesta versió definitiva en alemany, amb un total de 60 pàgines noves, ha sigut la base de la resta de versions. ≡